

RECEPȚIONAT

Agencia Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL

pentru etapa 2023

privind implementarea proiectului din cadrul
Programului de Stat (2020–2023)

Proiectul Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe
protecția drepturilor omului

Cifru: 20.80009.1606.15

Prioritatea Strategică IV: *Provocări societale*

Rectorul USM

ȘAROV Igor

Consiliul științific

STEPANOV Georgeta

Conducătorul proiectului

CIOBANU Rodica

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul și obiectivele etapei 2023
2. Acțiunile planificate și realizate în 2023
3. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba română (Anexa nr. 1)
4. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba engleză (Anexa nr. 1)
5. Impactul științific/social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute
6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect 2023:
 - Lista publicațiilor științifice 2023 (Anexa nr. 2)
 - Lista participărilor la conferințe
 - Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media
7. Executarea devizului de cheltuieli (Anexa nr. 3)
8. Componenta echipei proiectului pentru anul 2023 (Anexa nr. 4)

1. SCOPUL etapei - 2023

Scopul cercetării științifice în cadrul proiectului rezidă în crearea suportului științific necesar pentru soluționarea problemelor privind avansarea și eficientizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului în Republica Moldova.

Scopul etapei anuale 2023 (conform proiectului depus la concurs), vizează: Consolidarea rezultatelor obținute în cadrul compartimentelor și compatibilizarea cercetărilor în vederea determinării caracterului aplicativ al rezultatelor și estimarea posibilităților de pilotare a mecanismelor de modernizare a bunei guvernări axate pe protecția drepturilor omului (materializate în materiale științifice publicate, în avize, opinii etc.)

2. OBIECTIVELE etapei - 2023

- Determinarea direcțiilor de dezvoltare a capacității instituționale în vederea aplicării mecanismului modernizat de protecție a drepturilor omului;
- Prognozarea impactului reglementărilor asupra activității de protecție a drepturilor omului;
- Testarea modalităților de implementare a rezultatelor cercetării;
- Fortificarea și formarea capacității instituționale de cultivare a spiritului civic, creșterii implicării și responsabilizării cetățenești;
- Implicarea tinerilor cercetători în dezvoltarea politicilor publice, coordonare și dialog cu instituțiile publice;
- Valorificarea oportunităților Erei informaționale în desiminarea rezultatelor obținute.

3. ACȚIUNI PLANIFICATE

PENTRU REALIZAREA SCOPULUI ȘI OBIECTIVELOR ETAPEI ANUALE

Direcții prioritare de activitate:

De management al resurselor umane și a activităților individuale și colective, orientate spre planificarea, organizarea, monitorizarea și raportarea procesului de realizare a activităților de proiect.

Planificate: ședințe de lucru periodic/la necesitate; organizarea grupurilor de lucru în vederea organizării evenimentelor științifice; identificarea parteneriatelor strategice, organizarea consultărilor, elaborarea de raporte.

De cercetare și expertiză, urmărirea ca finalitate de a obține rezultate științifice noi, materializate în studii, articole și comunicări, publicate în reviste din țară și de peste hotare, în culegeri ale materialelor conferințelor și în soluții, opinii, propuneri de modificare legislativă oferite autorităților naționale interesate;

Planificate: Participări la conferințe = 3/per membru al echipei de cercetare; Comunicări și rapoarte – 20; articole; monografii/ lucrări colective – 2

De consultare și diseminare, necesare pentru obținerea feedback-ului cu referire la relevanța cercetărilor realizate și prezentarea acestora la saloane de invenții, prin materializarea acestora în postere, prezentări, materiale didactice etc;

Planificate: Mese rotunde – 2; Seminare științifice - 2; Conferințe -2; Instruiri – 4

De implementare și valorificare a cercetărilor, orientate spre implementarea în procesul de formare profesională și în vederea oferirii de suport mediului profesional;

Planificate: În dependență de solicitările mediului profesional; în 10 discipline din curricula disciplinară la master și licență, în structurarea de conținuturi didactico-științifice; participare în grupuri de lucru organizate de autorități.

De proiectare și cooptare a tinerilor cercetători la tematica proiectului, prin elaborarea de proiecte de cercetare doctorală, formularea de tematici de teze de licență și master, elaborarea de avize și recenzii.

Planificate: implicarea a cel puțin 4 studenți, masteranzi la evenimente științifice; structurarea a cel puțin 2 teme de cercetare cu aspecte specifice temei de cercetare; elaborarea proiectelor de cercetare doctorală, pentru competiția de graduri de cercetare.

Acțivități planificate în programul anual de realizare a proiectului:

Activitatea 1. Structurarea și generalizarea rezultatelor principale obținute în cadrul compartimentelor de proiect prin organizarea platformelor academic de dezbatere

- Seminar științific - 1 (unu)
- Articole de sinteză – 5 (cinci)
- Culegere de articole ale conferinței - 1 (una)
- Instruiri – 2

Activitatea 2. Conceptualizarea reperelor organizaționale și dezvoltarea conținuturilor structurale ale ghidului /studiului

- Masă rotundă - 1 (una)
- Lucrare colectivă -1 (una): compartimente individuale -10 (zece)
- Rapoarte & Comunicări
- Elaborarea Articolelor - 5
- Conferința națională - 1 (una)

Activitatea 3. Angajarea în procesul de elaborare a conținutului ghidului/studiului incluse în conținutul materialelor științifice de sinteză.

- Comunicări (5) și rapoarte (5) la conferințe naționale/internaționale
- Rezumate -10 (zece)
- Instruiri - 2 (două)
- Masa rotundă -1 (una)

Activitatea 4. Prezentarea compartimentelor spre discuții și recenzare/ testarea rezultatelor obținute

- Studiu/ghid – 1 (unu)
- Conferință științifică internațională de totalizare – 1 (una)
- Comunicări și rapoarte -10 (zece)

4. ACȚIUNI REALIZATE PENTRU ATINGEREA SCOPULUI ȘI OBIECTIVELOR ETAPEI ANUALE

4.1. Activități de management al resurselor umane din cadrul proiectului:

- Ședințe de planificare/organizare/mobilizare/deseminare cu participarea tuturor membrilor echipei de proiect - **11 ședințe de lucru**
- Organizarea ședințelor de raportare a activităților realizate – *trimestrial*
- Organizate activități de **creștere de competențe profesionale (formări/instruiri): 1)**
- Acțiuni de formare a formatorilor (3 cicluri de instruire) în domeniul drepturilor copilului, reglementării IT și a drepturilor omului, asigurate de către experții rețelei Global Campus of Human Rights în cadrul proiectului „Promoting Human and Children’s Rights Education at the State University of Moldova – January 2023-July 2024, de care au beneficiat 3 persoane:
 - Ciclul I, asigurat de experții Chiara ALTAFIN și Wiebke LAMER. Perioada, 27-29 aprilie;
 - Ciclul II, asigurat de formatori și facilitatori din partea OHCHR, UNICEF, CoE în Moldova: Dna Bea Ferenci, Dna Tatiana Cernomorit, Dl Dumitru Roman, Dna Mariana Ianachevici și Dna Angelica Russu. Perioada 18-19 mai 2023; - Ciclul III, asigurat de Manfred Nowak, Secretarul General al Global Campus of Human Rights, Manu Krishan, expert în drepturile copilului și Mariam Muradyan, ofițer regional privind drepturile copiilor la Global Campus pentru regiunea Caucazului. Perioada 8-10 iunie 2023 ș.a.; 2) formarea de formatori „Sporirea Transparenței, responsabilității și accesului la sistemul judecătoresc, de care au beneficiat 2 persoane, oferit de Centrul de Instruire a Avocaților, 10-23 iunie 2023; 3) instruirea „Supremația și efectul direct al dreptului UE, 16-18 mai 2023, oferit de Centrul de resurse pentru formare continua, USM; 4) training „Implementarea standardelor de Calificare” în domeniul DREPT, oferit de Centrul de resurse pentru formare continua, USM, 25-26 ianuarie 2023; 5) Vizită de studiere și identificare a oportunităților pentru dezvoltarea continuă a activității școlii de drept polonez în Republica Moldova și schimbul de experiență cu privire la procesul de predare-învățare în cadrul Universității din Varșovia, 6-10 iunie 2023.
- Creșterea **vizibilității proiectului/echipei/cercetărilor** prin participarea la diverse evenimente științifice/culturale/concursuri: participarea la Festivalul cercetării și inovării cu genericul „Știința pentru pace și dezvoltare: creativitate, experiență, perspective”, organizat de AȘM și ANCD, 10 noiembrie 2023; participarea în perioada 7-10 noiembrie la evenimentele dedicate Zilei internaționale a Științei pentru Pace și dezvoltare la USM; participarea la saloane de invenții din România și Republica Moldova (Infoinvent, organizat de AGPI); lansare de carte, organizată la USM, Facultatea de Drept, 3 octombrie 2023; - diseminarea pe paginile oficiale a USM, a Facultății de Drept, a Laboratorului de Cercetări Științifice, pe rețele de socializare, în cadrul evenimentelor publice etc.

4.2. Continuarea cercetărilor și formularea de opinii, expertiză etc.;

S-au materializat în activități de participare la conferințe științifice, organizarea de evenimente științifice, elaborarea de opinii pe marginea proiectelor de modificare legislativă, participarea în grupuri de lucru organizate de autorități etc.

- Prezentarea a 5 rapoarte la conferințe științifice internaționale peste hotare;
- Prezentarea de rapoarte la Webinare internaționale – 3;

- Prezentarea de comunicări și rapoarte la conferințe internaționale organizate în RM - 20;
- Prezentarea de comunicări și rapoarte la conferințe cu participare internațională – 12;
- Participarea cu comunicări și rapoarte la conferințe științifice naționale – 3;
- Organizarea și participarea cu comunicări și intervenții la seminare științifice – 21;
- Organizarea (2) și participarea cu comunicări la mese rotunde – 8;
- Elaborarea în baza comunicărilor și rapoartelor a articolelor științifice care fie au fost publicate (culegerea de articole ale Conferinței științifice internaționale Statul, Securitatea și drepturile omului în era digitală și culegerea Asigurarea Dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE), fie au fost prezentate pentru publicare;
- Au fost coordonată elaborarea de studii (monografii) în care sunt reflectate cercetările realizate care se regăsesc în conținutul a trei lucrări colective publicate în anul de referință (*Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice [in] existente; Conjunctia instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului; Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului.*)

4.3. Activitățile de consultare și diseminare au fost materializate în:

- Organizarea de întâlniri cu reprezentanți ai unor instituții, organizații internaționale în vederea consultării, conectării la prioritățile europene actuale: cu Directorul școlii doctorale Drept, a Universității din Craiova, D.C. Dănișor; cu directorul filialei academiei Române științe sociale S.Cercel; decanul Facultății de drept, Universitatea din Craiova E. G. Olteanu; cu Darko Trifunovic, Director al Institut for National and International Security (INIS); cu Gordan Akrap, Hybrid Warfare Research Institute, Cruația; cu M. Bădescu, Președinte al Asociației Române de Drept Constituțional; cu M. Duțu, Director al Institutului de Cercetări Juridice „acad. A. Rădilescu”, Academia Română ș.a.
- În vederea punerii în discuție a aspectelor problematice înregistrate în cadrul cercetărilor au fost organizate două **mese rotunde** la care au participat reprezentanți ai mediului profesional și membri a echipei de cercetare: 1) Aplicarea sancțiunilor contravenționale în legislația Republicii Moldova. Provocări și controversate. 31 octombrie 2023. Prezentate 4 rapoarte științifice; 2) Transformarea digitală a RM și asigurarea eficienței mecanismelor de protecție a persoanei în spațiul online. 27 septembrie 2023. Prezentate 4 rapoarte științifice.
- Prezentarea cercetărilor realizate și a rezultatelor obținute în cadrul **Seminarelor științifice**: 1) Obiective ale tranziției spre standarde de protecție eficientă a drepturilor omului. 14 februarie 2023. Prezentate 10 rapoarte științifice pe marginea cercetărilor realizate; 2) Dimensiuni prioritare ale promovării mecanismelor de bună guvernare. 22 iunie 2023. Prezentate 11 rapoarte științifice;
- Au fost prezentate **lecții publice** la invitație și în cadrul USM: 1) *Differences Between EU and US Data Protection. Why should the topic be of interest to US legal specialists?*, prezentată la *St Marys University, SUA, de către Mocanu Veronica, 2 februarie, 2023*; 2) *Delicvența juvenilă în materie penală și contravențională*. Facultatea de Drept și Administrare a Universității din Varșovia, Polonia, de către Pantea Oleg, 9 iunie 2023; 3) *Respectarea drepturilor persoanelor investigate pentru săvârșirea faptelor ilicite cu un grad de pericol social redus*, 16 octombrie,

pentru studenții anului 2 ai Facultăților de Drept, Prezentată de către dr., conf.univ. Oleg Pantea și avocatul Promo-Lex, Vadim Vieru; 4) Tendințe ale dezvoltării științei juridice în spațiul post sovietic. Centru de Cercetări pentru Europa de Est și Asia Centrală, Facultatea de Drept și Administrare, Universitatea din Varșovia, Polonia. Prezentată de Rodica Ciobanu, 19 octombrie, 2023;

- Activitate de abordare a provocărilor actuale la adresa securității și drepturilor omului în formula „*Webinar Security threats to Republic of Moldova*” (22.05.2023), organizat în parteneriat cu, Institute for National and International Security în contextual războiului din regiune. Prezentate 2 rapoarte (Mocanu Veronica și Iordanov Rodica), au participat la discuții toți membrii echipei de cercetare.
- **Organizate 2 Conferințe naționale cu participare internațională 2:** - Conferința științifică cu participare internațională *100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova*”, organizată în colaborare cu Universitatea din București, la data de 24 martie 2023, prezentate – **2 rapoarte și 9 comunicări**; - Conferința științifică cu participare internațională *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE*, 12.05.2023, organizată în colaborare cu Ministerul Mediului, Academia de Poliție Ștefan Cel Mare”, Institutul Național al Justiției, AO Eco Contact, Universitatea din Varșovia. **2 rapoarte și 8 comunicări.**
- Organizate **secțiuni în cadrul conferințelor:** - secțiunea *Tradiții și evoluții în știința juridică națională*, în cadrul conferinței științifice internațională „Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” (ediția a VII-a), din 9-10 februarie 2023, prezentate 4 comunicări; - Secțiunea *Drept Public în cadrul conferinței naționale cu participare internațională Integrarea prin cercetare și inovare*, 9-10 noiembrie, 2023. Prezentate **8 comunicări.**
- Organizată **Conferința științifică internațională Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală**, 14-15 decembrie 2023. Prezentate **10 rapoarte** de totalizare a cercetărilor din cadrul proiectului în *Panelul Autorități și angajamente instituționale pentru fortificarea mecanismelor de asigurarea a drepturilor omului în era digitală.*
- Deseminarea rezultatelor cercetărilor și evenimentelor științifice în spațiul public și pe paginile oficiale:
<https://usm.md/?p=25380&lang=en>
<https://cercetare.usm.md/?p=3994>
<https://dpc-egov.usm.md/>
<https://www.bizlaw.md/category/stiri>
<https://www.facebook.com/dpc.egov/>
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Culegerea cu ISBN 2022.pdf
<https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Culegere Vol II.pdf> etc.

4.4. Activitățile de expertizare, implementare și valorificare

- Cercetările realizate în anul de referință sunt reflectate în publicațiile științifice ale echipei de proiect (*a se consulta Anexa nr.2 Publicații Științifice în anul 2023*)
- Înțelegând importanța drepturilor omului în condițiile actuale, dar și pentru generațiile viitoare, luând în calcul vulnerabilitățile la adresa copiilor aflați în zonele de conflict, și nu numai, au fost inițiate, promovate, elaborate discipline noi de studiu care au fost incluse în programe de master, printre care se regăsesc: Drepturile Omului și Reglementarea IT, Standarde europene de protecție a familiei și a drepturilor copilului;
- A fost revizuit conținutul tematic al unor discipline de studii din cadrul programelor de master Drept Public și Drept Public și Guvernare Electronic, fiind implementate subiecte de discuție ce vizează creșterea eficienței instituțiilor de drept public, a profesionalismului angajaților, și a creșterii importanței dimensiunii de deontologie profesională a funcționarilor.
- Au fost elaborate, depuse și obținută finanțare de grand pentru 4 proiecte de teze de doctorat, care derivă din cercetările realizate în cadrul proiectului de cercetare;
- Au fost formulate teme de cercetare pentru elaborarea tezelor de licență și master la domenii precum: drept public, drept constituțional, teoria dreptului, dreptul mediului, ș.a.
- Au fost emise avize la proiecte de lege/modificări legislative (4) și opinii pe marginea sesizărilor Curții constituționale (1);
- Cercetătorii sunt **membri ai grupurilor de lucru** create de autorități (R. Ciobanu, membru al grupului de lucru creat de către MEC în vederea elaborării standardelor de calificare; R. Ciobanu, membru al GL6 de pe lângă primul ministru al RM; R. Ciobanu, membru al comitetului de coordonare a implementării proiectului O justiție verde pentru un mediu protejat și comunități durabile în RM și pentru îmbunătățirea cadrului normativ și instituțional al guvernării și justiției de mediu, Ordinul nr.1 din 13.01.2022);
- A fost elaborată, argumentată, pilotată și prezentat către AGPI **dosarul operei științifice** pentru examinare *Metodologia integrate de determinare a coeficientului de relevanță a indicatorilor de modernizare a mecanismelor de guvernare în conformitate cu standarde de bună guvernare.*
- Membri ai echipei au avut calitatea de președinte/membru al **Consiliilor științifice specializate** de susținere a tezelor de doctor, doctor habilitat ori referent științific: ARAMA E.- Președinte al Consiliului științific specializat la susținerea tezei de doctorat a dlui V. Mărgineanu cu tema „Configurarea caracterului rațional al dreptului în gândirea juridică românească interbelică” (05 mai 2023); ARAMA E.- Consiliului științific specializat în cadrul susținerii tezei de doctorat „Tipologia sistemelor juridice contemporane”, autor Rusnac Veronica: Consiliului științific specializat D 551-01-23-44 (29 septembrie 2023); GUCEAC I. Președinte al Consiliului Științific specializat D 552.02-52, teza de doctor în drept cu titlul Statutul juridic al autorităților administrației publice ce exercită competențe de administrare fiscală, autor RUSU Viorel. 18 octombrie 2023; GUCEAC I. Referent oficial în Consiliului Științific specializat D 552.01-23-45, Teza de doctor în drept cu titlul Securitatea juridică a persoanei în republica moldova: dimensiuni constituționale, autor ENICOV Vadim, 27 septembrie 2023; GUCEAC I. Membru al Consiliului Științific

specializat D 552.01-23-45, teza de doctor în drept cu titlul „Modalitățile de adoptare și revizuire a constituției”, autor CRIGAN Dragoș, 23 noiembrie 2023; GUCEAC I. Membru al Consiliului Științific specializat D 552.02-23-117, teza de doctor în drept Răspunderea administrativă în domeniul vamal, autor BODLEV Sergiu, 29 decembrie 2023; PANTEA O. referent oficial la susținerea tezei de doctor în drept, specialitatea 554.01-Drept penal și execuțional penal, „Rolul sistemului progresiv de executare a pedepselor privative de libertate în realizarea scopului pedepsei penale”, autor Alexandru Crudu, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI; CIOBANU R. Referent oficial la teza de doctor în drept cu tema „Particularitățile constrângerii juridice în statul de drept”, autor Tănase Oleg: D 551.01-23-74, 30 noiembrie 2023 ș.a.

- Membrii ai echipei de cercetare sunt implicați în activitatea de evaluare a tezelor de doctor/doctor habilitat în cadrul **seminarelor științifice de profil**. Pe parcursul anului current, reprezentanți ai echipei de cercetare au participat în cadrul seminarelor științifice de profil la evaluarea tezelor de doctor: Arama E. - 2 seminare științifice de profil la specialitatea Teoria generală a dreptului cu examinarea tezelor „Tipologia sistemelor juridice contemporane” – 19 mai 2023; „Particularitățile constrângerii în statul de drept contemporan”- 19 mai 2023; Arama E. - 2 seminare științifice de profil la specialitatea Drept constituțional cu examinarea tezelor „Adoptarea și revizuirea Constituției” – la 17 martie 2023 și teza „Raporturile de drept administrativ între autoritățile publice centrale și locale”- la 26 mai 2023 ș.a.
- Cercetătorii din echipa de proiect au calitatea de **conducători de doctorat** și Membri ai comisiilor de îndrumare: Slusarenco S.; Guceac I, Arama E, Pantea O., Negru A., Ciobanu R., Creciun N., Iordanov R., Erhan I.

4.5. Proiectarea cercetărilor de viitor și cooptarea tinerilor în activități de cercetare:

- În contextul inițiativei de consolidare a rețelelor de cercetare deja existente și dezvoltarea de noi colaborări între grupuri de cercetători din România și Republica Moldova, a fost elaborat și prezentat spre evaluare proiectul „Provocări și piste de perfecționare a mecanismelor statului de drept în contextual” ca răspuns al apelului de proiecte bilaterale Moldo-Române, în parteneriat cu Universitatea din Craiova;
- În conformitate cu prevederile Metodologiei de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 864/2023, a fost elaborat subprogramul de cercetare *Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor*;
- Echipa de proiect a participat la competiția pentru obținerea finanțării pentru editarea cărții naționale, organizată de către ministerul Culturii și obținută susținere pentru editarea monografiei colective *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*, care va putea servi ca suport științific pentru tinerii angajați în cercetare.
- Membrii ai echipei de cercetare (Ciobanu Rodica, Iordanov Rodica) și voluntari implicați (Punga Irina și Roșca Mariana) au elaborat în parteneriat cu Global Campus of Human Rights și au depus la Delegația UE în RM proiectul în vederea obținerii suportului pentru organizare unei școli de vară pe domeniul Schimbărilor climatice și dreptului la un mediu neprimejdios, la care să participe tineri din țară (studenți, masteranzi și doctoranzi);

- Au fost formulate și oferite pentru a fi realizate în cadrul tezelor de licență, master subiecte de cercetare științifică conexe tematicii proiectului realizat;
- Au fost coordonată participarea studenților, masteranzilor și doctoranzilor la conferințe științifice și ulterior elaborarea articolelor spre editare;
- Unii studenți au fost implicați în organizarea evenimentelor științifice, fiind incluși în comitetul organizatoric ș.a.

5. REZULTATELE OBȚINUTE

În perioada anului 2023, în cadrul proiectului de cercetare, program de stat, „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”, echipa încadrată în realizarea acestuia a reușit obținerea rezultatelor planificate în conformitate cu planul individual de activitate și cu programul de realizare a proiectului.

Rezultatele obținute, într-o manieră sintetică și argumentată au acoperit câteva direcții fundamentale de cercetare: dominantele etapelor de schimbare și particularizare a democratizării societale; fundamente socio-juridice ale guvernării; perspective de modernizare a mecanismelor de bună guvernare axată pe protecția drepturilor omului – accesul la justiție și dreptul la un proces echitabil; dreptul la un mediu neprimejdios; dreptul de acces la informație și protecție a datelor cu caracter personal; mecanisme digitizate de asigurare a drepturilor omului; asigurarea protecției drepturilor omului în locurile de detenție; buna guvernare realizată de serviciile publice deconcentrate și de autoritățile publice locale; fundamentarea procesului de constituționalizare a drepturilor sociale. În ansamblu, a fost configurat design-ul instituțional și tactic de configurare, în termeni de eficiență, a mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului. Corespunzător celor menționate supra indicăm următoarele rezultate:

În primul rând, rezultatele sunt reflectate propriu-zis în comunicările prezentate în cadrul participărilor la evenimente științifice la nivel național și internațional, precum și în publicații științifice ale membrilor echipei. Publicațiile științifice trasează atât soluții cât și direcții noi de cercetare care sunt conectate problemelor actuale și proceselor în care este angajată RM și instituțiile de drept.

În cel de-al doilea, metodologia complexă cu care s-a operat a constituit fundamentul substanțial ce a facilitat realizarea cu succes a obiectivelor formulate, precum și definit noi direcții de cercetare. Metodologia elaborată a fost structurată și implementată etapizat, astfel încât s-a reușit elaborarea unui model teoretico-metodologic interdisciplinar de realizare a cercetărilor științifice în domeniul socioumanului luând în considerare complexitatea și globalitatea problemelor statelor și a guvernărilor în contextul provocărilor actuale. Or, în condițiile statutului de stat candidat al Uniunii Europene obținut, inițiativele de reformare și modernizare au adus cu sine atât beneficii, cât și au reactualizat și scos la suprafață probleme nesoluționate, cu impact direct asupra persoanei și dezvoltării statului. Printre cele mai pronunțate se remarcă necesitatea de consolidare social-politică și juridică în consonanță cu principiile buneii guvernări, prin instrumente de evaluare a eficienței instituționale (răspunsului la necesitățile cetățenilor) și de creștere a gradului de încredere în realizarea unor progrese constante și semnificative în protecția drepturilor omului.

În cel de-al treilea, cercetările axate în temei pe subiecte ce vizează democrația și protecția drepturilor omului într-o societate ce tinde spre valori europene, se definește necesitatea șanselor dezvoltare pentru fiecare membru al societății, fapt ce este dependent de

autorități și instituții. Cel din urmă aspect a plasat în vizor subiecte precum accesul la justiție, inclusiv la justiția constituțională și dreptul de a fi protejat de abuzuri, inclusiv abuzuri ale legislativului. În Republica Moldova organul de control al constituționalității legilor a afirmat că nu se substituie și nu subminează Parlamentul, nu se prezintă ca un superior al acestuia, ci doar veghează la respectarea Constituției de către legiuitor, pentru ca persoanelor să nu li se încalce drepturile constituționale și, în acest sens, și legiuitorul, și Curtea Constituțională se află de aceeași parte și trebuie să coopereze în spiritul loialității instituționale. Analiza unui mare volum de materiale (hotărâri și decizii ale Curții Constituționale, adrese ale acesteia trimise Parlamentului), în rezultatul cercetării a fost evidențiată necesitatea comunicării instituționale în vederea depășirii dificultăților în procesul de protecție a drepturilor omului. Cercetând instituția excepției de neconstituționalitate, a fost evidențiat faptul că relativ recent organul de control al constituționalității legilor prin intermediul soluțiilor tranzitorii s-a erijat în legiuitor pentru a evita lacunele și a proteja drepturile celor direct afectați de o lege (normă) neconstituțională. Pentru protecția drepturilor omului o relevanță aparte o are motivarea pe care o prezintă în deciziile sale organul de control al constituționalității legilor. Soluțiile provizorii emise în situația în care se constată neconstituționalitatea unor prevederi sesizate în cadrul excepțiilor de neconstituționalitate rezolvă dilema: 1. abrogarea imediată ar duce la consecințe excesive; 2. nu pot fi lăsate în câmpul juridic prevederi neconstituționale care afectează drepturile persoanei ce are un proces în instanță, dar există dubii asupra constituționalității prevederilor legii ce i se aplică. În acest caz, soluțiile provizorii au menirea de a proteja persoanele până când Parlamentul va înlătura neconstituționalitatea.

În cel de-al patrulea, a fost remarcat faptul că o comunicare dintre autoritățile publice poate fi considerată ca una ce are toate șansele de a evolua în direcția consolidării democrației și a protecției drepturilor omului, un rol important aparținând Curții Constituționale, care, pas cu pas, conturează identitatea constituțională a Republicii Moldova. În baza analizei materialului factologic, a fost definită comunicarea dintre autoritățile publice, atât la nivel de Curte Constituțională, cât și de Parlament, Curte Supremă de Justiție, organe judecătorești de prim nivel, ca una ce evoluează permanent în direcția protecției drepturilor omului. Treptat, Curtea Constituțională a Republicii Moldova capătă statură instituțională și autoritate morală de a apăra persoanele de abuzurile Parlamentului, adică de fapt, de a proteja legiuitorul de el însuși, când are tendința (clară sau mascată) de a încălca Constituția, astfel încât Curtea combat deteriorarea legislației, cu scopul ca aceasta să nu devină sursă de incertitudine pentru justițiabili. În aceste demersuri, autoritățile publice care comunică în mod eficient nu numai contribuie la o protecție eficientă a drepturilor omului, ci și influențează nivelul de democrație într-un stat anume, reflectându-se la nivel individual în conștientizarea dreptului de a avea drepturi și că documentele despre drepturi nu sunt formale, ci chiar deschid calea pentru revendicarea lor.

În al cincilea, a fost demonstrat că conservarea și dezvoltarea tradițiilor constituționale joacă un rol important în dezvoltarea durabilă a statului și a societății prin asigurarea: stabilității și predictibilității; protecției drepturilor și libertăților fundamentale; continuității și adaptabilității; participării și implicării civice; conservării și dezvoltării tradițiilor constituționale. S-a argumentat că la etapa actuală instituția juridică a drepturilor omului trebuie să evolueze ținând cont de următoarele drepturi: libertatea persoanei de a alege intervenția sau neamestecul în domeniul propriei sănătăți; dreptul la respectarea vieții private în domeniul informațiilor despre sănătate; dreptul la orice informații cu privire la sănătate; dreptul persoanelor supuse unor

teste la informare privind drepturile și garanțiile de protecție; interzicerea utilizării corpului uman sau a unor părți ale corpului în scopuri comerciale etc.

În cel de-al șaselea, s-a analizat procesul de reformare a sistemului judecătoresc din punct de vedere al calității și eficienței justiției în contextul modernizării mecanismelor de guvernare. S-a accentuat faptul că disciplina judecătorilor reprezintă un pilon esențial al carierei judiciare, gestionarea corespunzătoare a acestui domeniu fiind un imperativ, din perspectiva necesității asigurării echilibrului dintre independența judiciară și responsabilitatea judiciară, dar și din perspectiva impactului unei proceduri disciplinare asupra imaginii judecătorilor vizați și a magistraturii în ansamblu. În context, a fost accentuat rolul organelor specializate din subordinea Consiliului Superior al Magistraturii cu competențe privind disciplina judiciară (Colegiul Disciplinar și Inspekția Judiciară). Au fost analizate Hotărâri ale Colegiului Disciplinar, selectate în lumina unei noi tendințe constatate de Inspekția Judiciară în anul 2022 și anume privind depunerea sesizărilor cu privire la posibile abateri disciplinare comise de judecători – tot de către colegii judecători.

În cel deal șaptelea, s-a definit rolul important în asigurarea calității și eficienței justiției al educației juridice. În acest sens, obținem rezultate prin contribuție la formarea viitorilor profesioniști în domeniul dreptului, prin consolidarea abilităților practice ale studenților, în cadrul cursurilor universitare. Corespunzător au fost cercetate posibilitățile de ajustare a proceselor de formare profesională standardelor internaționale. Un exercițiu important în acest sens a fost participarea la instruirile organizate cu privire la implementarea standardelor de calificare, domeniul drept, care reflectă priorități și cerințe ale procesului de formare profesională.

În al optulea, Caracterul amplu al cercetărilor a cuprins și dimensiuni ce se concentrează pe asigurarea unui mediu sigur și neprimejdios cetățenilor. În ultimii ani asistăm la diferite schimbări și transformări de ordin social, politic, economic, care au determinat și acele provocări la care este expus, în general, sistemul național de securitate, iar în particular, domeniul ordinii și securității publice. Totodată, riscurile la adresa activității autorităților și instituțiilor cu atribuții în domeniul ordinii și securității publice sunt alimentate de anumite probleme sistemice existente din cauza subfinanțării domeniului, deficitului de resurse, inclusiv umane fapt ce nu permite modernizarea și dezvoltarea acestora la nivelul scontat. Pe de altă parte, deși rezultatele obținute demonstrează că perceperea nivelului de siguranță de către cetățeni este în creștere, dinamica fenomenului infracțional rămâne o amenințare permanentă asupra climatului de securitate, iar fenomenele negative ce afectează ordinea și securitatea publică sunt într-un proces continuu de schimbare și transformare, făcând dificilă anticiparea și combaterea acestora. Deaceea, este necesar efortul conjugat în vederea protejării interesului legitim al cetățeanului și prestarea serviciilor de calitate, care vor constitui dezideratele principale în procesul de implementare al conceptului de securitate europeană.

Suplimentar, în contextul ordinii și securității au fost realizate cercetări și pe dimensiunea analizei problematiceii executării pedepsei închisorii prin prisma categoriilor și a tipurilor de penitenciare în Republica Moldova, a regimurilor de detenție, inclusiv problematica ce vizează eficiența sistemului penitenciar în cadrul acestor regimuri, dar și impactul acestora asupra respectării drepturilor omului în locurile de detenție. Astfel, am identificat nevoia modificării urgente a legii penale și execuțional-penale în ceea ce privește stabilirea tipului de penitenciar și a regimului de detenție în acestea.

Mai mult, s-a luat în considerare perspectiva digitizării și a odalității în carea aceasta poate oferi multiple oportunități, la nivel local și central, dar indică provocări și riscuri la care sunt persoanele expuse. Astfel subiectul reforma administrației publice locale vazut ca o provocare majoră in contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeana, nu trebuie tratat doar prin prisma reorganizării administrativ-teritoriale, dar și cea a transformării digitale. Reforma în domeniul administrației publice locale, la rândul său, vizează modernizarea și adaptarea administrației publice la realitățile europene, răspunzând, în același timp, structurilor similare din țările Uniunii Europene și din alte state dezvoltate.

Analizând evoluția tehnologiilor informaționale în ultimele decenii, cu siguranță, că acestea au înregistrat o creștere considerabilă atât din perspectivă cantitativă, cât și calitativă și impact. Tehnologiile informaționale au evoluat într-o măsură în care au redimensionat întreaga existență umană, ori omul contemporan nu se mai vede în afara spațiului digital și în afara cadrului real de utilizare a gadgeturilor informaționale. Existența umană este puternic influențată de mediul digital, mediu care altădată era considerat unul virtual, ulterior a căpătat ușor calificativul de spațiu real, iar astăzi, prin utilizarea tehnologiilor informaționale conectate digital, mișcăm lucruri, ne deplasăm, lucrăm, comunicăm, trăim. Anume această stare definește modalități noi în care trebuie abordat și gândit dreptul și utilitatea acestuia, precum și modalitatea în care sunt definite, implementate mecanismele de guvernare actuale.

6. IMPACTUL științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Impactul științific al rezultatelor obținute în cadrul proiectului constă în îmbogățirea bazei de cercetare a domeniului juridic, din perspectiva conectării ideatice și conceptuale a studiilor pertinente publicate în străinătate și în Republica Moldova. Accent sporit se pune pe corelarea standardelor europene și internaționale în domeniul modernizării actului de guvernare, cu adaptarea acestora la specificul național. Or, unele practici de guvernare și protecție a drepturilor omului pot fi valorificate în accepțiune universală, în schimb, funcționalitatea și eficiența mecanismelor de bună guvernare și protecție a drepturilor omului la nivel local trebuie particularizate, individualizate, specificului național fiind în măsură a impune modalități total diferențiate de intervenție, în vederea consolidării acestui sistem. Prin urmare, cercetările elaborate, discuțiile organizate cu corpul academic, cu reprezentanții mediului profesional și ai societății civile, ar putea contribui la detectarea în dinamică a unor dificultăți/vulnerabilități specifice arealului național, configurarea unor concluzii și recomandări fundamentate științific, în vederea ameliorării stării de lucruri în domeniul drepturilor omului, sporirii performanței și credibilității autorității instituțiilor de drept.

Metodologia de cercetare elaborată, poate servi în calitate de suport teoretico-metodologic pentru realizarea altor cercetări din domeniul științelor sociale și umane. În vederea creșterii impactului științific al metodologiei elaborate și adoptate în cadrul proiectului științific, a fost oferită o instruire pentru Școlile doctorale ale USM; la care au participat toți doctoranzii anului întâi, cărora le-a fost prezentat protocolul de implementare a unei metodologii complexe precum cea pilotată în proiectul Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului.

Rezultatul corelării standardelor europene și internaționale în domeniul modernizării actului de guvernare și a protecției drepturilor omului indică asupra posibilităților de preluare a unor bune practice de guvernare și de protecție a drepturilor omului, dar cu adaptarea la

specificul național, în care segmentul societal este încă lipsit de coeziune, deci accentul se pune pe transformarea democrației într-un mod de viață pe întreg palierul societății Republicii Moldova, ceea ce reclama eforturi nu numai din partea autorităților, dar și a fiecărui membru al societății.

Mai mult, cercetările realizate au determinat direcții importante de cercetare de viitor, care pot fi continuate în formula proiectelor de cercetare științifică, în formula tezelor de doctorat, master, licență.

Impactul educațional/didactic. Investigațiile efectuate sunt propuse pentru studiu suplimentar studenților și masteranzilor interesați de domeniul modernizării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului, fiind, astfel, prefigurată un impact pozitiv asupra pregătirii viitorilor juriști, prin educație juridică. Cercetările realizate au facilitat deschiderea unui larg orizont de discuții dintre actori interesați, organizate cu corpul academic, cu reprezentanții mediului profesional și ai societății civile, care au sensibilizat probleme prioritare pentru a consolida eforturile în vederea soluționării acestora, precum și în vederea ameliorării stării de lucruri în domeniul juridic.

Pe segmentul educațional, rezultate ale cercetărilor au fost implementate în învățământul universitar la Facultatea de Drept a USM, care are misiunea formării și dezvoltării competențelor de diferit nivel la studenți, viitorii profesioniști în drept și/sau viitorii cercetători. Astfel, studenții, masteranzii și doctoranzii Facultății de drept au fost beneficiarii direcți ai rezultatelor înregistrate în proiectul de cercetare. Mai mult, în măsura posibilităților, studenții sunt încurajați să participe la manifestări științifice, cu comunicări (orale și/sau scrise) abordând tematici care se încadrează în genericul proiectului „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”.

Impact social. Studiile elaborate urmăresc și creșterea culturii juridice a cetățenilor, dat fiind înregistrarea unor lacune serioase la acest capitol. Reușita acestui exercițiu prezumă, conștientizarea implicării civice, participării la luarea deciziilor, cât și consolidarea democrației și a statului de drept.

Rezultate ale cercetărilor pot fi valorificate în procesul de modificare legislative în domenii sectoriale de activitate, cum ar fi cele ale sistemului de asigurare a ordinii și securității publice, a administrării penitenciarelor, a sistemului de administrare locală și central, în creșterea eficienței mecanismelor de protecție a mediului și de răspuns la schimbările climatice etc. Studiile elaborate în cadrul proiectului ar putea fi valorificate în procesul implementării politicilor și strategiilor naționale în domeniul reformării și asigurării integrității sectorului juridic.

Adițional trebuie de menționat că rezultatele cercetărilor sunt folosite în evenimentele de popularizare, informare cu diferiți actori cum ar fi autoritățile publice locale, în vederea realizării obligațiilor aceste prevăzute de cadrul normativ și cu reprezentanții mediului de afaceri care tot mai mult se lansează în procese de economie verde. În activități de promovare a culturii drepturilor omului și a conștiinței juridice.

De asemenea, anumite opinii, concluzii dezvoltate individual, dar și colectiv, împreună cu membrii echipei de proiect, sunt împărtășite cu societate prin participarea la dezbateri, la emisiuni radio și TV, cu studenții, în cadrul cursurilor universitare, în cazul în care acestea au tangență cu programul curricular.

Impactul economic, este unul indirect, dar pe termen lung, fiind obținută realizarea în practică a bunei guvernări, a consolidării eforturilor de creștere a eficienței mecanismelor de protecție a persoanei, a creșterii bunăstării cetățenilor, a creșterii gradului de încredere a acestora

în instituții ale statului va determina stoparea procesului de imigrare a cetățenilor RM, de plecare a tinerilor la studii peste hotare, de inițiere a propriilor afaceri, etc. ceea ce va constăbui la creșterea contribuțiilor la bugetul de stat, a creșterii demografice, a unui număr mai mare de familii complete etc. Adică pe termen lung beneficiile economice sunt mai mult decât prezente, ca rezultat al implementării și realizării buneii guvernării și a mecanismelor de protecție a persoanei.

Impactul economic al rezultatelor științifice se manifestă și prin transmiterea acestora către mediul profesional, în vederea economisirii de timp și resurse, pe dimensiuni care necesită expertiză. Cercetările realizate pot fi utilizate în calitate de bază de date în vederea definirii direcțiilor de dezvoltare și a acțiunilor necesare a fi realizate.

Pe dimensiunea dreptului de mediu, cercetările pot fi un valoros suport pentru mediul de afaceri în vederea realizării obligațiilor de mediu prevăzute în legislația națională. Totodată în argumentarea reformei sistemului financiar-economic în domeniul mediului (conceptul este în proces de elaborare) se aplică la moment și cercetările care au fost atinse în cadrul proiectului.

7. COLABORARE la nivel național și internațional în cadrul implementării proiectului

La nivel național, pe parcursul anului 2023, au fost valorificate parteneriatele inițiate în anii precedenți de realizare a proiectului de cercetare. Colaborările s-au materializat în cadrul activităților de cercetare, evenimentelor, consultărilor organizate care au contribuit la realizarea integrală a programului proiectului de cercetare și a activităților planificate în anul de referință. Echipa proiectului a valorificat în mod extins colaborarea cu **Ministerul Mediului**, inițiat în anii precedenți de activitate. Chiar și în condițiile lipsei un acord formalizat, colaborarea cu instituțiile din subordinea Ministerului Mediului și a funcționarilor din minister au definit cercetări și activități ce sau materializat în organizarea unei conferințe științifice și în extinderea arealului cercetărilor asupra priorităților naționale în domeniul schimbărilor climatice și asigurării dreptului la un mediu neprimejdios. Suplimentat cu extinderea și implicare în domeniul dreptului mediului cu organizații a societății civile s-a reușit crearea panelurilor de discuții, specifice problemelor și expertizei de mediu. În temeiul colaborării cu Ministerul Mediului, au fost înstitute colaborări cu reprezentanții **autorităților de mediu din Republica Moldova** (Agenția de Mediu, Agenția „Moldsilva”, Agenția ”Apele Moldovei”, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, etc.). La s-a fortificat **colaborarea cu ONG-uri** în vederea atragerii experților în realizarea activităților, dar și în vederea schimbului de experiențe și de date. În anul curent, s-a colaborat cu **AO EcoContact**, și prin parteneriat cu asociațiile de mediu, astfel a fost editată culegerea de articole ale conferinței tematice *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE*, în care sunt incluse comunicări ce au abordat subiecte precum: drepturile la un mediu sănătos, cultura protecției mediului, dezvoltarea durabilă și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, justiția de mediu și schimbările climatice ș.m.a. În același context al importanței răspunsului la Obiectivele Dezvoltării Durabile, aimportanței implicării organelor abilitate de a asigura un mediu neprimejdios, și al relevanței ajustării procesului de formare profesională la aceste priorități s-a consolidat parteneriatul cu **Academia de poliție a MAI „Ștefa cel Mare”**. În contextul acestei colaborări membri ai echipei (Erhan Ianuș, Pantea Oleg, Negru Andrei) au oferit suport științific în cadrul instruirilor organizate pentru angajații MAI, au participat în calitate de experți la evaluarea tezelor de doctor elaborate de doctoranzii acestei instituții ș.a.

Au fost continuată, prin intermediul cercetătorilor, colaborarea cu **Institutul Național al Justiției** în direcția recenzării articolelor în vederea publicării în Revista INJ, în vederea publicării rezultatelor obținute în proiect, precum și participarea în calitate de formator la instruirile desfășurate pentru procurori și judecători, membrii ai echipei au participat la conceptualizarea programelor de formare profesională a audiențelor INJ pentru anul curent de studiu.

De asemeni, în condițiile războiului din regiune, a încălcărilor drepturilor omului, a caracterului vulnerabil al copiilor și a necesității consolidării eforturilor de protejare a acestora, pe fondul fluxului de refugiați etc. s-a inițiat colaborarea cu:

- rețeaua universitară **Campusul Global al Drepturilor Omului** (Ceneția, Italia) și **Global Campus Caucazus** (<https://usm.md/?p=16571&lang=en>) care s-a materializat în formarea de formatori pe domeniul Reglementării IT și a drepturilor omului, cu accent pe măsuri de protecție a copilului în spațiul online, și la domeniul Standarde internaționale și europene de protecție a familiei și copilului;

- Datorită parteneriatului stabilit cu Global Campus Caucazus s-a organizat o vizită de studiu la **Centrul de Studii Europene**, Universitatea de Stat din Erevan, Armenia, în cadrul Programului Regional de Master Drepturile Omului și Democratizarea în Caucaz – Global Campus Caucasus, 1-3 noiembrie 2023 (Ciobanu Rodica și Creciu Natalia).

- În același context, al parteneriatului cu **organizații internaționale**, a fost extins parteneriatul cu **UNICEF**, datorită căruia au fost organizat la USM, prezentarea Raportului de țară „United Nations Global Study on Children Deprived of Liberty” (<https://usm.md/?p=20698&lang=en>), a fost organizate 2 paneele de dezbatere în cadrul conferinței științifice internaționale Statul, Securitatea și drepturile omului în era digitală, 14-15 decembrie 2023;

- A fost consolidată colaborarea cu **Oficiul Avocatului Poporului** (<https://ombudsman.md/platforma-de-dialog-privind-statul-securitatea-si-drepturile-omului-in-era-digitala/>), în special pe subiectul prioritar al asigurării drepturilor copilului;

Constatările făcute ca rezultat al cercetărilor, în care s-a definit necesitatea modernizării educației juridice a fost continuată colaborarea cu **National Center for State Courts**, susținută de departamentul de Stat al SUA, cooperare ce a fost orientată spre dezvoltarea de competențe de cercetare, argumentare și sciire juridică. Membri ai echipei au beneficiat de formări organizate de profesori din SUA și judecători, au fost în vizită de studiu în SUA „Moldovan Law Education Visitor Program” la National Center for State Courts, William and Mary Law School, USA, organizată și susținută de National Center for State Courts, 26 august – 3 septembrie 2023 (Natalia Creciu).

În temeiul tendințelor actuale, în cadrul cărora modernizarea nu poate fi gândită altfel decât în cheia digitalizării se valorifică relații de colaborare cu **Asociația Națională a Companiilor din domeniul TIC (ATIC)**, care s-a materializat în organizarea Panelurilor de discuții și organizarea de evenimente științifice.

A fost continuată colaborarea cu Universitatea din Varșovia (Polonia), datorită căreia au fost organizate vizite de studiu și prezentate lecții publice, au fost organizate în colaborare 2 conferințe științifice.

În contextul implementării Proiectului de cercetare au fost dezvoltate colaborări cu centre de cercetare din România: - s-a colaborat cu **Institutul de Cercetări Juridice „academician Andrei Radulescu”**, a Academiei Române și **Universitatea din București** în organizarea

conferinței 100 de ani de la adoptarea Constituției ș.a.; - s-a colaborat cu Facultatea de Drept a **Universității din Craiova**, cu participarea reciprocă la evenimente științifice și punerea în discuție a problemelor actuale în drept, precum și elaborarea de proiecte bilaterale, depus în vederea evaluării; .

A fost consolidată colaborarea cu **Institut for National and International Security** (INIS: <https://intelligence-security.rs/category/senior-research-fellows/page/9/>), prin participarea la conferințe, lecții publice, organizarea de Webinare, prin calitatea de expert și invitarea membrilor proiectului la Zagreb Security Forum (Cruația). Doi membri ai echipei (Mocanu Veronica și Ciobanu Rodica) au devenit membri INIS.

În total, în mod expres, s-au materializat în activități concrete **14 colaborări**, care au demonstrat eficiența și relevanță în contextul realizării proiectului de cercetare.

8. DIFICULTĂȚILE în realizarea proiectului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.)

- Lipsa de resurse financiare pentru a realiza stagii și cercetări în centre de peste hotare și de a realiza schimburi de experiențe în state care au realizat tranziția spre modernizare;
- Unele impedimente de natură tehnică (proceduri de elicitare a tehnici de calcul de durată ș.a.)
- Salarizarea cercetătorilor angajați în realizarea proiectului este nemotivată, în special în condițiile actuale ale crizelor din societate;
- Preferința cercetătorilor tineri de a se implica în alte activități, decât cele de cercetare, dat fiind necesități financiare în creștere;
- În vederea asigurării unui management eficient al proiectului, este necesară salarizarea separată a unei persoane (director/coordonator/manager de proiect) pentru a gestiona și asigura vizibilitatea și implementarea rezultatelor cercetărilor.

9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de PUBLICAȚII

În anul de referință cercetările științifice realizate în cadrul proiectului Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului s-au materializat în: - capitole în monografiile naționale/internaționale – **31 compartimente**; - publicate **4 articole** în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS; - în reviste din străinătate- **4 articole**; în culegeri de peste hotare – **1 material științific**; - în reviste din Registrul National al revistelor de profil – **13 articole**; în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – **8 articole**; în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională – **14 articole**, prezentate spre editare – **7 articole**

Au fost coordonate și editate **3 monografii colective**, **două culegeri de articole științifice** ale conferințelor naționale cu participare internațională și **o culegere în 2 volume** a lucrărilor conferinței științifice internaționale.

A fost elaborată *Metodologia integrată de determinare a coeficientului de relevanță a indicatorilor de modernizare a mecanismelor de guvernare în conformitate cu standardele de bună guvernare* și depus dosarul pentru Drepturile de autor la Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală.

Cercetările au fost prezate la Saloane de invenții la care au fost apreciate cu: **4 medalii de aur; 4 Medalii de argint, 2 medalii de bronz și 1- diplomă de excelență.**

Agenția Națională de Asigurarea a Calității în Educație și cercetare a apreciat cu **Medalia „Promotor al culturii calității în educație și cercetare”** de gradul I pe coordonatorul proiectului Rodica Ciobanu.

Notă: Detalii cu referire la publicații pot fi consultate în **Anexa nr.2 Lista publicațiilor științifice**

10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de PREZENTĂRI LA FORURI ȘTIINȚIFICE. (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

10.1. În cadrul meselor rotunde:

Masa rotundă: Aplicarea sancțiunilor contravenționale în legislația RM. Provocări și controverse. 31 octombrie 2023

1. ARAMĂ E. Reflecții teoretico-practice privind delimitarea sancțiunilor contravenționale de pedepsele penale
2. ERHAN I. Deficiențe și carențe în mecanismul de aplicare a sancțiunilor contravenționale
3. ERHAN I. Oleg PANTEA, Generalizări asupra particularităților de aplicare a sancțiunilor contravenționale în Republica Moldova

Masa rotundă: Transformarea digitală a RM. 28 septembrie 2023

1. CIOBANU R. Modernizarea procesului de formare a competențelor în cheia ODD
2. CRECIUN N., Negru A. Digitizarea în sistemul judecătoresc: de la realități spre necesități și priorități
3. ERHAN I. Perspective și provocări la adresa securității persoanei în contextul dezvoltării tehnologiilor actuale
4. IORDANOV R. Digitizarea în contextul politicii juridice a statului pe domeniul protecție mediului
5. MOCANU V. Stratagia de transformare digitală și resetarea priorităților legislative sectoriale

10.2. În cadrul seminarelor științifice:

Seminarul științific „Obiective ale tranziției spre standarde de protecție eficientă a drepturilor omului”, 14 februarie 2023

1. ARAMA Elena, Mecanisme și proceduri juridice în spațiul democratic al statului de drept
2. CHISARI-LUNGU Oxana Aplicarea principiilor bunei guvernări în spațiul european-obiectiv al cercetării tranziției spre standarde de protecție eficientă a drepturilor omului
3. CIOBANU Rodica Indicatori și factori conecși de defnire a nucleului unei construcții de modernizarea a mecanismelor de guvernare
4. CRECIUN Natalia, Independența justiției – valoare transversală a
5. democrație sau autocrație, încotr-o ne îndreptăm?
6. ERHAN Ianuș, *Democratizarea societății și ordinii publice -interferențe și condiții de realizare*
7. GUCEAC Ion, Perceperea drepturilor somatice în calitate de drepturi fundamentale - condiție idinspesabilă pentru geneza constituționalismului și a dreptului constituțional ca ramură fundamentală a dreptului national

8. IORDANOV Rodica, Perspectiva de instituire a priorităților instituționale în domeniul dreptului mediului
 9. mecanismului complex de guvernare axat pe protecția drepturilor omului
 10. MOCANU Veronica, Rolul dreptului în orientarea evoluțiilor digitale:
 11. PANTEA Oleg, *Clasificator legal de penitenciare. Probleme și soluții de drepturile omului.*
 12. SLUSARENCO Svetlana Buna guvernare și democrația participativă la nivel local
- Seminarul științific „Dimensiuni prioritarea ale promovării mecanismelor de bună guvernare”, 22 iunie 2023**

1. ARAMA Elena *Excepția de neconstituționalitate din perspectiva protecției drepturilor omului*
 2. CHISARI-LUNGU Oxana, Analiza problemelor în procesul de modernizare a administrației publice în RM
 3. CIOBANU Rodica *Fundamentele consolidării paradigmei modernizării RM: etape preparatorii, conceptualizare, implementare*
 4. CRECIUN Natalia *Credibilitatea autorităților publice – fundament al bunei guvernante în justiție*
 5. ERHAN Ianuș, *Buna guvernare în domeniul ordinii și securității publice și protecția drepturilor omului - condiții și principii de realizare*
 6. GUCEAC Ion *Natura juridică și caracterul multidimensional al statului social*
 7. IORDANOV Rodica *Realizarea abordărilor de bună guvernare în activitatea instituțiilor de mediu*
 8. MOCANU Veronica *Instrumente de inteligență artificială axate pe protecția drepturilor omului*
 9. NEGRU Andrei *Administrarea și autoadministrarea justiției – elemente inerente ale configurării comunicării puterilor în stat în procesul de reformare a justiției*
 10. PANTEA Oleg *Tratamentul persoanelor condamnate și alinierea la standardele europene pentru penitenciare - sistem progresiv de executare a pedepsei*
 11. SLUSARENCO Svetlana, *Impactul reorganizării unităților administrativ-teritoriale asupra bunei guvernări la nivel local*
- 10.3. In cadrul Webinar-ului internațional Security threats to Republic of Moldova, 22 mai, 2023** (<https://www.linkedin.com/posts/prof-dr-darko-trifunovic-a545b2209-thank-you-to-all-participants-for-an-exceptional-activity-7066429561596522499-sF0G>)
1. IORDANOV R. Raport: Building on legal improvements and ensuring environmental security of the Republic of Moldova within the context of border war
 2. MOCANU V. Raport: Balancing between digital democracy and digital repression, what is the path?
 3. MOCANU V. User-friendly courts. International webinar. International Association of Court Administration (IACA), 22 iunie 2023. Titlul Raportului - Making courts more user-friendly: case study from Moldova. Disponibil: https://www.iaca.ws/assets/Webinars/IACA_Online_Conference_22-6-2023.pdf
- 10.4. Conferințe internaționale**
1. ARAMA E., Dialogul dintre autoritățile publice: relații întru consolidarea democrației. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-

- governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
2. ARAMA E., Experiența constituțională franceză privind compatibilitatea legilor cu Constituția, Comunicare la Conferința „Patrimoniu de ieri-implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”. 9-10 februarie 2023. AȘM
 3. CIOBANU R. Constante și variabile în măsurarea eficienței mecanismelor de protecție a drepturilor omului. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 4. CIOBANU R. Educația juridică actuală între necesitatea de standartizare și modernizare. Raport la conferința Educația din perspectiva valorilor. Ediția XV-a. Chișinău 29.09-01.10.2023.
 5. CIOBANU R. Revalorizarea personalității: între tradiție și modernitate, între idealuri și realități Raport la Conferința „Patrimoniu de ieri-implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”. 9-10 februarie 2023. AȘM
 6. CRECIUN N. Judecători împotriva judecătorilor. Comunicare la conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
era digitală”. Titlul Comunicatului „Libertatea online: oportunitate sau risc?”, Chișinău, 14-15 decembrie 2023.
 7. ERHAN I. Mecanisme de asigurare a drepturilor și libertăților omului în procesul contravențional. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 8. GUCEAC I. Actualizarea reperelor normative naționale inerente statului social. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 9. IORDANOV R., PUNGA I. Răspunderea pentru cauzarea prejudiciului mediului: de la prevenire spre recuperarea daunelor. Comunicare la Conferința „Patrimoniu de ieri-implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”. 9-10 februarie 2023. AȘM
 10. MOCANU V. Conferință științifică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în
 11. MOCANU V. Libertatea online: oportunitate sau risc? conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-governare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 12. MOCANU V. Redefining European Security in a PostCOVID 19 World. Hybrid Format. Titlul Raportului „Republic of Moldova’s Study Case: Digital Democracy and Digital Repression, Which Path to Follow?” 9 May 2023, Targu Mures, Romania

13. MOCANU V. Relaționarea dreptului cu estetica și tehnologia Comunicare la Conferința „Patrimoniul de ieri-implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”. 9-10 februarie 2023. AȘM
 14. NEGRU A. Finalitatea reformelor în sistemul justiției. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-guvernare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 15. PANTEA O. Mecanisme de guvernare a penitenciarelor prin sistemul de progresie execuțională. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-guvernare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 16. SLUSARENCO S. Reforma administrației publice locale – o provocare majoră în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”. Organizator: L.C.Ș. „Drept Public Comparat și E-guvernare”, Departamentul Drept Public al Facultății de Drept, USM, 14-15 decembrie 2023
 17. SLUSARENCO, S. Reforma administrației publice locale – o provocare majoră în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Conferința științifico-practică internațională „STATUL, SECURITATEA ȘI DREPTURILE OMULUI ÎN ERA DIGITALĂ”, 14-15 decembrie 2023.
 18. ZUBCO AL., SLUSARENCO S. Raționamente privind mandatul avocatului poporului de prevenire a torturii în procesul democratic al Republicii Moldova. International Conference for Doctoral, Post-Doctoral Students and Young Researchers in Humanities and Social Sciences, May 31 – June 2, 2023, Iași, Romania.
- 10.5. Conferințe cu participare internațională**
1. CRECIUN N., BACIU O. Sensibilizare cu privire la drepturile animalelor în contextul buneii guvernări”. Comunicare la conferința: „Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”. 12 mai 2023, USM.
 2. PANTEA, O. Răspunderea juridică pentru încălcarea regulilor sanitare în păduri, spații verzi, grădini publice, rezervații și ocoale silvice. Comunicare la Conferința științifică „Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”, 12 mai 2023. Universitatea de Stat din Moldova.
 3. CRECIUN N. Dreptul judecătorului la liberă de exprimare – pilon al supremației Dreptului. Comunicare la Conferința științifică „100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”, 24 martie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
 4. MOCANU V. Progrese și regrese în evoluția valorilor juridice constituționale în spațiul românesc. Comunicare la „100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”, 24 martie 2023. Universitatea de Stat din Moldova.
 5. CHISARI-LUNGU Oxana, Tradiția istorică a realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. „100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923:

- Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”, 24 martie 2023. Universitatea de Stat din Moldova.
6. IORDANOV R., PUNGA I., Gratii V. Necesitatea reglementărilor noi în vederea asigurării unui nivel înalt de calitate a apei de suprafață. Comunicare la conferința „Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”. 12 mai 2023. Universitatea de Stat din Moldova.
 7. MOCANU V. Accesul publicului la informația de mediu prin prisma HG 1467/2016. Comunicare la conferința „Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”. 12 mai 2023. Universitatea de Stat din Moldova.
 8. CIOBANU R. Raportul „Rolul științei în stabilirea unei guvernante de mediu”. Conferința organizată de Ministerul Mediului „Provocările de mediu și dezvoltarea durabilă”, 5 iunie 2023.
 9. **Conferințe naționale peste hotare**
 10. GUCEAC I. Conferința națională „100 de ani de la Constituția din 1923”. Titlul raportului prezentat: Îndatoririle omului și cetățeanului ca formă și metodă de reconciliere a intereselor publice și private în constituția româniei din 1923. *Conservarea și dezvoltarea tradițiilor constituționale ca paradigmă de dezvoltare durabilă a statului și a societății*. 17 iunie 2023. Craiova, România.
 11. CIOBANU R. Conferința națională „100 de ani de la Constituția din 1923”. Titlul raportului prezentat: *Drepturile și libertățile constituționale în contextul modernizării și digitizării*. Conferința națională „100 de ani de la Constituția din 1923”. 17 iunie 2023. Craiova, România.
 12. GUCEAC I. Dimensiunea constituțională a digitalizării. Titlul raportului prezentat: *Facultăți transformatoriale ale constituționalismului în era digitală*. Asociația Română de Drept Constituțional, Annual round table Romanian Association of Constitutional Law, 24th Edition. 29 septembrie 2023. București, România.
- 11. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media:**
1. <https://juridicemoldova.md/17271/drepturile-copilului-si-paradigma-educatiei-in-spiritul-drepturilor-omului-discutate-in-cadrul-conferintei-stiintifice-internationale-statal-securitatea-si-drepturile-omului-in-era-digitala-14-15-d.html>
 2. <https://tv8.md/2023/19/12/problema-drepturilor-copilului-in-centrul-discutiilor-la-o-conferinta-internationala-de-la-usm/247182>
 3. <https://tvn.md/video-modernizarea-mecanismelor-de-guvernare-un-pas-important-pentru-protectia-drepturilor-omului/>
 4. <https://youtu.be/0u-gqap8WMg>
 5. <https://stiri.md/article/social/la-usm-a-avut-loc-o-conferinta-stiintifico-practica-internationala/>
 6. <https://www.bizlaw.md/usm-a-gazduit-conferinta-internationala-statal-securitatea-si-drepturile-omului-in-era-digitala>
- Emisiuni radio/TV de popularizare a științei

Pantea Oleg / a, participat la emisiunea „Focus” de la Speranța tv România / Subiectul abordat: „Copii aflați în conflict cu legea”. A se vedea: <http://sperantatv.ro/>.

12. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2023 de membrii echipei proiectului

Nu au fost

13. Concluzii

Cercetările realizate în cadrul etapei 2023 au generat concluzii și recomandări care sunt reflectate în publicațiile științifice ale autorilor (membrilor echipei de cercetare). Fiind etapa de finalizare a proiectului de cercetare au fost operate sinteze, generalizări, înaintate opinii și susținute prin argumente științifice, poziții ale membrilor echipei de cercetare cu privire la acțiunile necesare a fi întreprinse pentru a realiza în practică o guvernare bună.

Modernizarea mecanismelor de guvernare se prezintă sintetic, în formula unei complexități de acțiuni sectoriale, concepute într-o viziune de ansamblu și unică de implementarea a reformelor astfel încât să se realizeze progrese în vederea asigurării drepturilor și libertăților fundamentale. În acest sens, spre exemplu, modernizarea mecanismelor de guvernare în justiție, prin garantarea accesului la justiție și a dreptului la un proces echitabil constituie fundamentul carierei judiciare și al imaginii magistraturii. Din aceste considerente, alături de organele de autoguvernare judiciară (CSM, CSP și organele specializate din subordinea lor), e nevoie de inițiativă, voce și suport solid nemijlocit din partea magistraților, individuali sau asociați, este necesară voința și dorința mediului profesional de a realiza obiectivele prioritare asumate prin activitatea profesională.

De asemeni, pentru a progresa se prezintă și rolul participării cetățenilor în activitatea de administrare și luarea de decizii. În acest sens, a fost evaluat și apreciat rolul administrațiilor publice locale și a celor centrale, în particular s-a analizat importanța activității organelor de poliție în vederea asigurării securității juridice a persoanei și a menținerii ordinii publice.

Mai mult, au fost realizate cercetări ample care vizează relația dintre autorități precum Parlamentul și Curtea constituțională. Au apreciate și analizate multiple hotărâri emise și modul în care acestea afectează/ ori nu drepturile fundamentale.

Ample aspecte dezvoltate în cadrul cercetărilor au consolidat încrederea că educația juridică de calitate, abordările multi-/interdisciplinare în formarea viitorilor juriști (prin activitate didactică universitară) și formarea continuă a profesioniștilor în drept (prin instruire specializată continuă) rămâne a fi o prioritate pentru calea modernizării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului. În mod constant, toate dilemele cu care se confruntă comunitatea națională pe dimensiunea furnizării serviciilor publice de calitate și protejării/garantării drepturilor omului conduc spre ideea privind indispensabilitatea configurării unei pregătiri teoretico-practice și axiologice corespunzătoare, astfel încât actorii cu voce din justiție, administrație, politică, educație, să fie conștienți de propria valoare, de calitatea serviciilor pe care le furnizează și de ponderea lor în sistemul profesiilor juridice, indiferent de culoarea politică a guvernării.

Astfel, programul de cercetare pentru etapa 2023 a fost realizat integral, inclusiv au fost definite priorități ce necesită continuitate în cercetarea științifică ulterioară.

Conducătorul de proiect _____ / CIOBANU Rodica

Data: _____

Rezumatul activității și al rezultatelor obținute în proiect în anul 2023**MODERNIZAREA MECANISMELOR DE GUVERNARE AXATE PE PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI****Cifrul proiectului - 20.80009.1606.15**

Activitățile de cercetare realizate în cadrul proiectului *Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului* au fost centrate pe consolidarea fundamentelor și rezultatelor cercetărilor realizate în anul de referință, prin conjugarea aspectelor distincte, cercetate astfel încât să se formuleze o viziune de ansamblu asupra perspectivelor de soluționare a problemelor cu care se confruntă la moment guvernarea și cetățenii.

În consens larg, s-a stabilit că modernizarea este un exercițiu extins și complex, care necesită nu doar viziune strategică, cadru de reglementare adecvat, dar și un efort consolidat și susținut din partea întregii societăți. Pentru a realiza un atare deziderat, se stabilește mecanismul funcțional al acestui exercițiu, prin care să se realizeze creșterea gradului de implicare și participare a cetățenilor la actul decizional, precum și a gradului de încredere în instituții și autorități naționale.

Un rol aparte în acest exercițiu de realizarea a progreselor este alocat instituțiilor de drept, care, datorită dependențelor de practici depășite de lucru, necesită o reformare în cheia unui management instituțional performant și conform standardelor europene și a consolidării competențelor și profesionalismului angajaților. Corespunzător, se stabilește că eficiența și calitatea justiției reprezintă una dintre priorități, care, realizată practic, va contribui în mod substanțial la creșterea autorității guvernării.

În același timp, cercetările argumentează că, la etapa actuală, instituția juridică a drepturilor omului trebuie să evolueze ținând cont de drepturi precum: libertatea persoanei de a alege; dreptul la respectarea vieții private; dreptul la informație; dreptul persoanelor supuse unor teste la informare privind drepturile și garanțiile de protecție; dreptul la pace și un mediu nepriemjdios ș.a. Contextualizările au generat concluzii care modelează piste de valorificare a etapelor de modernizare a guvernării axate pe protecția drepturilor omului, concomitent prin acțiuni de modernizare politico-juridice, dat fiind faptul că, în contextul noilor realități (pe de o parte crize, conflicte, războiul din regiune, pe de alta - statutul de stat candidat de aderare la UE obținut de Republica Moldova și inițierea procesului de negociere) se plasează în vizor probleme mai vechi cu privire la instituirea practicilor de bună guvernare, care ar soluționa problema integrității angajaților din sectorul public, ar oferi garanții de securitate cetățenilor, ar asigura protecția drepturilor omului într-un mod efectiv etc., contribuind, într-un final, la consolidarea socio-politică și juridică a țării. Pentru acesta, este necesară o viziune clară asupra pașilor de urmat, precum și o viziune clară de creștere a eficienței dreptului. Cercetările au reliefat faptul că, deși în unele acte oficiale se conțin abordări individuale față de dezvoltarea dreptului, acestea au un caracter sporadic, astfel încât Republica Moldova nu dispune de o doctrină oficială a politicii în domeniul dreptului, exprimată în conținutul unui document separat.

În același timp, cercetările denotă că, odată ce ne dorim asigurarea unui mediu protejat și nepriemjdios, avem nevoie de fundamentarea științifică a multiplelor aspecte care necesită a fi dezvoltate în consonanță cu prioritățile actuale ale țării și cu prioritățile Obiectivelor Dezvoltării Durabile.

Conducătorul de proiect

Data: _____

Rodica CIOBANU

Summary of the activity and of the results obtained in the project in 2023
MODERNIZATION OF GOVERNANCE MECHANISMS FOCUSED ON THE
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Project cypher - 20.80009.1606.15

The research activities carried out within the *Modernization of governance mechanisms focused on the protection of human rights* project were focused on consolidating the foundations and results of the research carried out in the reference year, by combining the distinct aspects, researched so as to formulate an overall vision of the prospects for resolution of the problems faced by the government and the citizens at the moment.

It has been widely agreed that modernization is an extensive and complex exercise that requires not only strategic vision, appropriate regulatory framework, but also a consolidated and sustained effort from the whole society. In order to achieve such a desideratum, the functional mechanism of this exercise is established, through which to increase the degree of involvement and participation of citizens in the decision-making act, as well as the degree of trust in national institutions and authorities.

A special role in this exercise to achieve progress is assigned to legal institutions, which, due to dependencies on outdated work practices, require a reformation in the key of a high-performing institutional management and according to European standards and the strengthening of employees' skills and professionalism. Accordingly, it is established that the efficiency and quality of justice represent one of the priorities, which, realized practically, will contribute substantially to increasing the authority of the government.

At the same time, investigations argue that, at the current stage, the legal institution of human rights must evolve considering rights such as: the person's freedom of choice; the right to respect for private life; the right to information; the right of persons subjected to tests to information regarding rights and protection guarantees; the right to peace and a safe environment, etc.

The contextualization has generated conclusions that shape ways to capitalize on the stages of government modernization focused on the protection of human rights, simultaneously through political-legal modernization actions, given the fact that, in the context of the new realities (on the one hand, crises, conflicts, the war in region, on the other hand - the status of a candidate state for accession to the EU obtained by the Republic of Moldova and the initiation of the negotiation process) older problems are brought into view, regarding the establishment of good governance practices, which would solve the problem of the integrity of public sector employees, would provide security guarantees to citizens, would ensure the protection of human rights in an effective way, etc., ultimately contributing to the socio-political and legal consolidation of the country. For this, a clear vision of the steps to be followed is necessary, as well as a clear vision of increasing the efficiency of the law. The research highlighted the fact that, although some official documents contain individual approaches to the development of law, they have a sporadic character, so that the Republic of Moldova does not have an official policy doctrine in the field of law, expressed in the content of a separate document.

At the same time, the research shows that, once we tend to ensure a protected and safe environment, we need the scientific substantiation of the multiple aspects that need to be developed in line with the current priorities of the country and the priorities of the Sustainable Development Goals.

Project manager

Date: _____

Rodica CIOBANU

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2023 în cadrul proiectului din Programul de Stat
MODERNIZAREA MECANISMELOR DE GUVERNARE AXATE PE
PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI**

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1. MOCANU V. In International Encyclopaedia of Laws: Privacy and Technology Law, edited by Jos Dumortier, Pieter Gryffroy, Ruben Roex & Yung Shin Van Der Sype. Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International, 2024. ISBN 978-90-411-2188-2. 105 p. Disponibil: www.kluwerlawonline.com

1.2. monografii naționale

1. MOCANU V. Studiu privind dezvoltarea și implimentarea e-Dosar judiciar. Disponibil: <https://www.justitietransparenta.md/studiu-privind-dezvoltarea-si-implementarea-solutiei-e-dosar-judiciar/>

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

1. ARAMĂ E. O privire retrospectivă asupra crizei dreptului. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice (in)existente*. Monografie colectivă. Chișinău: Cartea juridică, 2023. ISBN 978-9975-163-85-9, p.82-114.
2. ARAMĂ E. Protecția drepturilor omului prin intermediul excepției de neconstituționalitate. Abordare comparativă. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare, axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău, 2023. pp.164-201. ISBN 978-9975-172-33-2.
3. ARAMĂ E. Reactualizarea solidarității și a derivatelor sale în condiții de asigurare a coeziunii sociale și a drepturilor omului. În monografia colectivă: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P.87-114. ISBN 978-9975-163-2.
4. ARAMA E., CIOBANU R, De la interacțiuni comunicaționale interprofesionale spre definirea mecanismelor de protecție juridică a persoanei. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare, axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău, 2023. Pp. 5-18. ISBN 978-9975-172-33-2.
5. ARAMĂ E., CIOBANU R. Concluzii și recomandări. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P. 3-18 ISBN 978-9975-163-2.
6. ARAMĂ E., CIOBANU R. Formula echilibrului dintre persoană și mediu: de la probleme spre soluții. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P. 3-18 ISBN 978-9975-163-2.
7. ARAMA E., CIOBANU R. Suprapunerea crizelor: poate dreptul să contribuie la depășirea lor? În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice (in)existente*. Monografie colectivă. Chișinău: Cartea juridică, 2023. p.8-16. ISBN 978-9975-163-85-9.

8. ARAMĂ E., COPTILEȚ V. Tradiții ecologice în vechiul drept românesc. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P. 283-291. ISBN 978-9975-163-2.
9. CIOBANU R. Criza dreptului și criza de modernizare. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice (in)existente*. Monografie colectivă. Chișinău: Cartea juridică, 2023. ISBN 978-9975-163-85-9, p.185-237.
10. CIOBANU R. Dreptul mediului în RM: un parcurs spre modernizare, participare și buna guvernare. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023, p. 292-311. ISBN 978-9975-163-2.
11. CIOBANU R. Modernizarea prin prisma unui parcurs de tranziție la antropocentrism juridic. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău: LexonPrim, 2023, pp. 20-56. ISBN 978-9975-172-33-2.
12. CIOBANU R. Perspective deschise de cercetare interdisciplinară a crizei dreptului. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice (in)existente*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. p.66-82. ISBN 978-9975-163-85-9.
13. CIOBANU R. Pluralitatea unei construcții explicative a procesului de modernizare axat pe protecția drepturilor omului. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023, p. 20-63. ISBN 978-9975-163-2.
14. CIOBANU R. Studiu empiric al crizei dreptului. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice (in)existente*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. p.114-156. ISBN 978-9975-163-85-9.
15. ERHAN I. Impactul domeniului ordinii și securității publice asupra procesului democratizării societale. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului* coordonator: Rodica Ciobanu. – Chișinău: Lexon-Prim, 2023, pp. 250-281. ISBN 978-9975-172-33-2.
16. ERHAN I. Încriminarea și sancționarea ilegalităților comise în domeniul Ordinii și securității publice. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P.199-229. ISBN 978-9975-163-2.
17. GUCEAC I. Conflicte juridice de natură constituțională. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice [in] existente*. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: Cartea Juridică, 2023 (Lexon-Prim), p. 156-177. ISBN 978-9975-163-85-9.
18. GUCEAC I. Dreptul în mecanismul de reglementare a relațiilor sociale. În: *Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice [in] existente*. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: Cartea Juridică, 2023 (Lexon-Prim), p. 18-65. ISBN 978-9975-163-85-9.
19. GUCEAC I. *Interacțiunea om-mediul. Probleme cu caracter juridic*. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului* / coordonator: Rodica Ciobanu; Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău: Cartea Juridică, 2023 (Lexon-Prim). p. 264-282, ISBN 978-9975-163-84-2.

20. GUCEAC I. Profilarea algoritmului optim de reglementare juridică a drepturilor reproductive în calitate de drepturi fundamentale. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului* / coordonator: Rodica Ciobanu; Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău: Cartea Juridică, 2023 (Lexon-Prim). p. 63-86. ISBN 978-9975-163-84-2.
21. MOCANU V. Consolidarea transformărilor digitale prin asumarea acțiunilor de asigurare a protecției drepturilor. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău: LexonPrim, 2023, pp. 91-122. ISBN 978-9975-172-33-2.
22. MOCANU V. Justiția între apocalipsă și progres. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P. 116-131. ISBN 978-9975-163-2.
23. MOCANU V. Relaționarea tehnologiilor și cadrului de asigurare a dreptului la un mediu sănătos. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023. P.311-324. ISBN 978-9975-163-2.
24. NEGRU A., CRECIUN N. Exigențele justiției în condițiile realității contemporane. Sinteze normativ-juridice comparative. In: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului* (coord. R. Ciobanu). Chișinău, Cartea Juridică, 2023, pp.131-164, ISBN 978-9975-163-84-2.
25. NEGRU, A., CRECIUN, N. Actul de justiție – finalitate decizională în implementarea mecanismelor de bună guvernare. In: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului* (coord. R. Ciobanu), Chișinău, Editura Lexon, 2023, pp.122-162, ISBN 978-9975-172-33-2.
26. PANTEA O. Configurația juridică a regimului disciplinar și răspunderii disciplinare a persoanelor private de libertate. În: *Conjunția instituțional – individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, pp. 229-260. ISBN 978-9975-163-84-2.
27. PANTEA O. Creșterea eficienței mecanismelor juridice privind „sistemul de progresie” la executarea pedepsei privative de libertate. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău: LexonPrim, 2023, pp. 281-312. ISBN 978-9975-172-33-2.
28. PUNGA I., IORDANOV R. Asigurarea dreptului omului la un mediu neprimejdios prin prisma realizării mecanismelor de evaluare de mediu. În: *Conjunția instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și a protecției drepturilor omului*. Chișinău: Cartea juridică, 2023, p. 324-345. ISBN 978-9975-163-2.
29. PUNGA I., Mecanismul de satisfacție echitabilă și principiile acordării acesteia de către CtEDO. În: *Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*. Chișinău: LexonPrim, 2023, pp. 202-224. ISBN 978-9975-172-33-2.
30. SLUSARENCO S. Autoritățile publice și serviciile publice deconcentrate în perspectiva profesionalismului, integrității și eficienței. În: *Conjunția instituțional – individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului*. Chișinău, Cartea Juridică, 2023. p. 165-198. ISBN 978-9975-163-84-2.
31. SLUSARENCO S. Participarea cetățenilor în luarea deciziilor la nivel local. În: *Fațete ale*

consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului. Chișinău: LexonPrim, 2023, pp. 224-249. ISBN 978-9975-172-33-2.

32. STOICA D., SLUSARENCO, S. Democrația participativă și implicarea cetățenilor în procesul decizional la nivel național și local. Monografie. Chișinău, Artpoligraf, 2023. 384 p. ISBN 978-9975-3623-6-8. (19 c.a.)

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

1. Monografie colectivă „Fațete ale consolidării mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”. Chișinău: LexonPrim, 2023, ISBN 978-9975-172-33-2. 313 p.
2. Monografie colectivă „Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice [în] existente”. Chișinău: Cartea Juridică, 2023 (Lexon-Prim), ISBN 978-9975-163-85-9. 255 p.
3. Monografia colectivă „Conjuncția instituțional – individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului”. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, ISBN 978-9975-163-84-2, 355 p.
4. Culegere de articole a conferinței științifice cu participare internațională „Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”. Chișinău: Cartea Juridică, 2023. ISBN 978-9975-3418-3-7. 283 p.
5. Culegere de articole a conferinței științifice cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și RM. Chișinău: CEP USM, ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF), 277 p.
6. Culegere de articole a conferinței științifice internaționale „Statul, Securitatea și Drepturile Omului în era digitală. Chișinău: CEP USM, 2023, Vol 1. ISBN 978-9975-62-530-2, 410 p.
7. Culegere de articole a conferinței științifice internaționale „Statul, Securitatea și Drepturile Omului în era digitală. Chișinău: CEP USM, 2023, Vol 2. ISBN 978-9975-62-531-9, 452 p.

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

1. ARAMĂ, E., CRECIUN, N. Nicolae Steinhardt and Leon Duguit face to face after (almost) a century. In: *Cogito, Multidisciplinary Research Journal*, Bucharest, vol.XV, no.4, December 2023, pp.99-110, ISSN 2068-6706. Disponibil: https://cogito.ucdc.ro/COGITO_DECEMBER_2023.pdf
2. PANTEA, O. Contraventional liability vs. Administrative contraventional liability - synthetic and interaction approaches. In: *Multidisciplinary Research Journal Cogito*. Vol. XV, no. 2/June, 2023 (is included in Scopus), pp. 165-178. ISSN 2068-6706. A se vedea: https://cogito.ucdc.ro/COGITO_JUNE_2023.pdf.
3. SLUSARENCO, S., POZNEACOVA, V. The transformation of the paradigm of the concept of sovereignty. În: *COGITO Multidisciplinary Research Journal Vol. XV, no. 2/June, 2023. Bucharest, 2023. P. 35-54. ISSN 2068-6706. Disponibil: https://cogito.ucdc.ro/COGITO_JUNE_2023.pdf (indexată SCOPUS)*
4. CIOBANU R., ROSCA M., Towards the democratic consolidation and digital transformation of the Republic of Moldova. In: Proceedings of the Central and Eastern

European eDem and eGov Days 2023. Budapest, Hungary. ISBN 979-8-4007-0006-4, p.47-52. Disponibil: <https://dl.acm.org/doi/proceedings/10.1145/3603304>

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

1. SLUSARENCO, S., *Democrația directă - o paradigmă a regimului politic*. În: The scientific heritage (Budapest, Hungary), nr. 110/2023. ISSN 9215 — 0365. P. 32-35. Disponibil: <http://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2023/04/The-scientific-heritage-%E2%84%96110-110-2023.pdf>
2. SLUSARENCO, S., *Evoluția reglementărilor normative privind protecția mediului înconjurător*. În: German International Journal of Modern Science №52 / 2023. ISSN (Print) 2701-8369 . ISSN (Online) 2701-8377. DOI: 10.5281/zenodo.7747178. P. 32-36. Disponibil: <https://dizzw.com/wp-content/uploads/2023/03/Deutsche-internationale-Zeitschrift-für-zeitgenössische-Wissenschaft-№52-2023.pdf>
3. SLUSARENCO, S., *Конституционное регулирование принципа равноправия. сравнительные аспекты*. P. 3-8. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7801277>. În: Journal of science. Lyon. Nr. 41/2023. ISSN 3475-3281. Disponibil: http://www.lyon-science.com/wp-content/uploads/2023/04/Lyon_41.pdf
4. SLUSARENCO, S., *Международные гарантии реализации права на социальное обеспечение и защиту*. Norwegian Journal of development of the International Science. Nr. 103/2023. ISSN 3453-9875. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7688052>. P. 53-50. Disponibil: https://www.nor-ijournal.com/wp-content/uploads/2023/03/NJD_103.pdf

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

1. ARAMĂ Elena, Unele reflecții metodologice despre cercetarea juridică la etapa doctoratului. În: „*Studia Universitatis Moldaviae*”. *Seria Științe sociale*. Nr 3 (163), 2023, p. 16-21. ISSN 1814-3199.
2. CIOBANU R. Integritatea-rațiunea de a fi și necesitatea de modernizare. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(168), 2023, pp.51-56, ISSN 1814-3199. Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/12/8_Ciobanu.pdf
3. CIOBANU R. Modernizarea și paradoxul dreptului și al drepturilor. În: *Academos* nr.4/2022. ISSN 1857 – 0461, p.66-74. Disponibil: <http://akademos.asm.md/files/66-74.pdf>
4. CRECIUN, N., POPOVICI, C. Zero creativity. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(168), 2023, pp.92-97, ISSN 1814-3199. Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/12/13_Creciun_Popovici.pdf
5. GUCEAC I., Drepturile somatice. Concepte fundamentale. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(168), 2023, pp.57-65, ISSN 1814-3199. Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/12/9_Guceac.pdf
6. PANTEA, O. Clasificator legal de penitenciare în Republica Moldova. Probleme și soluții de drepturile omului. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 3(163), pp. 59-69. ISSN 1814-3199. DOI: 10.59295/sum3(163)2023_07. A se vedea: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/59-69_10.pdf.

7. PANTEA, O. Sinopsă privind comisiile locale împuternicite să examineze faptele ilicite cu un grad de pericol social redus. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(168), 2023, pp.46-50, ISSN 1814-3199. Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/12/7_Pantea.pdf
8. PANTEA, O., PANCHIV, O. Concepția nouă a clasificatorului de penitenciare bazată pe regimuri progresive. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 3(163), pp. 131-137. ISSN 1814-3199. DOI: 10.59295/sum3(163)2023_16. A se vedea: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/131-137_27.pdf.
9. SLUSARENCO, S. *Abordări conceptuale privind reorganizarea unităților administrative teritoriale din Republica Moldova*. p. 148-157. CZU 342.2(478):352/354. În: Revista Națională de Drept, nr. 1(249)/2023. Categoria B. 0,9 c.a.
10. SLUSARENCO, S., Asigurarea conlucrării eficiente a serviciilor publice deconcentrate. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(168), 2023, pp.27-31, ISSN 1814-3199. Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2023/12/4_Slusarenco.pdf
11. SLUSARENCO, S., POZNEACOVA, V. *Conceptul suveranității poporului din perspectivă istorică*. P. 12-19. CZU 342.31. În: Revista Națională de Drept, nr. 1/2023. Categoria B.
12. SLUSARENCO, S., POZNEACOVA, V. *The specific aspects of the Jean-Jacques Rousseau's social contract theory*. CZU: 342.4:347.44:141.7(44). [http://doi.org/10.59295/sm3\(13\)2023_12](http://doi.org/10.59295/sm3(13)2023_12). P. 102-106. În: *Studia Unuversitatis Moldaviae*, nr. 3 (163) 2023. ISSN 1814-3199. Categoria B.
13. SLUSARENCO, S., VLĂDICEANU-STARȘII L. *Funcțiile și atribuțiile președintelui Republicii Moldova prin prisma jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova*. În: Revista "INTELLECTUS", nr. 1, 2023. Categoria B.

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

1. CIOBANU R., ARAMĂ E. Autoritatea dreptului între critică și neutralitate axiologică. În: In honorem Corneliu Bîrsan: Ius est ars boni et aequi. Tom III, p. 35-58. București: editura Hamangiu, 2023. ISBN 978-606-27-2394-1.

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

1. CIOBANU R. Re-valorizarea dreptului între interogații și răspunsuri. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: Materialele conferinței științifico-practice internaționale*. Rodica Ciobanu (coordonator) [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2023. ISBN 978-9975-62-529-6. p.35-50.

2. CRECIUN, N. Centralitatea utilizatorului serviciului justiției prin prisma comunicării judiciare. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: conf. șt.-practică intern.*, Chișinău, CEP USM, 2023, ISBN 978-9975-62-530-2 pp.102-110. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7869936>
3. ERHAN I. Fundamentele constituționale ale domeniului ordinii și securității publice În: *Materialele conferinței științifico-practice internaționale "Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală"*, vol. 1. Chișinău 2023. ISBN 978-9975-62-530-2, pp. 164-174. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/164-174_11.pdf:
4. GUCEAC I. Dreptul la procreare – varietate de afirmare a drepturilor reproductive ale omului. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: Materialele conferinței științifico-practice internaționale*. Rodica Ciobanu (coordonator) [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2023. ISBN 978-9975-62-529-6, p. 22-35.
5. GUCEAC I., TROFIM A. Garantarea dreptului fundamental la apă potabilă sanogenă – condiție indispensabilă pentru asigurarea sănătății populației. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: Materialele conferinței științifico-practice internaționale*. Rodica Ciobanu (coordonator) [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2023. ISBN 978-9975-62-531-9. p. 13-28.
6. PANTEA O. Compendiu Juridic asupra individualizării executării pedepsei închisorii și resocializării persoanelor deținute în contextual respectării drepturilor fundamentale ale omului. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: Materialele conferinței științifico-practice internaționale*. Rodica Ciobanu (coordonator) [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2023. ISBN 978-9975-62-529-6 p. 346-356.
7. PUNGA I., Iordanov R., Oportunități și avantaje ale diversificării mecanismelor juridice de evaluare de mediu pentru asigurarea dreptului la un mediu sănătos. In: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: Materialele conferinței științifico-practice internaționale*. Rodica Ciobanu (coordonator) [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2023. ISBN 978-9975-62-529-6, p. 303-312
8. SLUSARENCO, S. *Impactul e-guvernării asupra activității autorităților publice locale*. CZU: 342.51:004:352.07. p. 325-333. În: *Materialele conferinței științifico-practice internaționale "Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală"*, vol. 1. Chișinău 2023. ISBN 978-9975-62-530-2. Disponibil: file:///C:/Users/ACER/Downloads/Culegere_Vol_I.pdf (0,7 c.a.)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

1. ARAMĂ E. Continuitatea tradiției constituționale românești de control al constituționalității legilor. În: 100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923. Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova (materiale ale conf. naț. cu participare internațională). Chișinău, editura USM, 2023, p.98-106. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF)
2. ARAMĂ E. Unele considerente privind interacțiunea dintre Curtea Constituțională și Parlament. În: Conferința științifică Integrare prin cercetare și inovare, 10-11 noiembrie 2023. Pp. 122-125. https://cercetare.usm.md/wp-content/uploads/Stiinte_Juridice_07_12.pdf

3. ARAMĂ E., JECEV I. Protecția mediului sau dezvoltarea economică - o falsă dilemă? În: *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE*. Chișinău, Cartea Juridică, 2023, p.8-22. ISBN 978-9975-3418-3-7
4. CIOBANU R. Cultura juridică ne ajunsă la maturitate. Necesitate de revalorizare? În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 40-52. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).
5. CIOBANU R., PUNGA I., Accesul la justiție –instrument de asigurare a dreptului la un mediu sănătos. Experiența Europeană. În: *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”*, USM. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, pp. 23-37, ISBN 978-9975-3418-3-7.
6. ERHAN I. Asigurarea dreptului la un mediu sănătos prin prisma competențelor polițienești. În: *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”*, USM. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, pp. 99-112, ISBN 978-9975-3418-3-7. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8358078>:
7. ERHAN I., Statul de drept versus statul polițienesc-aspecte comparative. În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 195-209. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).
8. GUCEAC I. Constituționalizarea dreptului național. Provocări actuale și perspective de evoluție. În: În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 22-40. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).
9. GUCEAC I., Trofim A. Sistemul legislativ și Cadrul instituțional pentru conbervarea și utlizarea durabilă a biodiversității. În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 170-176. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).
10. IORDANOV R., ROȘCA V., Protecția mediului înconjurător și schimbările climatice . O ecuație pentru reconceptualizarea dreptului la un mediu sănătos în dreptul internațional. În: *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE”*, USM. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, pp. 51-61, ISBN 978-9975-3418-3-7.
11. PANTEA, O. *Despre carta drepturilor și obligațiilor condamnatului la pedeapsa închisorii în Republica Moldova*. În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României de la 1923: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, 24 martie 2023, pp. 278-285. ISBN 978-9975-62-577-7.
12. PUNGA I., IORDANOV R. Rolul autorităților publice în procesul de asigurare a dreptului amului la accesul liber la informația de mediu. În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 76-87. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).

13. SLUSARENCO S. Asigurarea respectării și monitorizarea la nivel local a dreptului la un mediu sănătos. În: *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE*, USM. Chișinău: Cartea Juridică, 2023, pp. 158-167, ISBN 978-9975-3418-3-7.
14. SLUSARENCO S. Responsabilitatea ministerială: de la abordări istorice la realități contemporane. În *Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „100 de ani de la adoptarea Constituției României: Evoluții, context și perspective europene în România și Republica Moldova”*, Chișinău: USM, pp. 160-170. ISBN 978-9975-62-577-7 (PDF).

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

1. MOCANU V. Relaționarea dreptului cu estetica și tehnologia. In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 7, 9-10 februarie 2023, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2023, Ediția 7, pp. 130-131. ISSN 2558 – 894X.
2. CIOBANU R. Revalorizarea personalității: între tradiție și modernitate, între idealuri și realități. In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 7, 9-10 februarie 2023, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2023, Ediția 7, pp. 68-69, ISSN 2558 – 894X.
3. ARAMĂ E. Experiența constituțională franceză privind compatibilitatea legilor cu constituția. In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 7, 9-10 februarie 2023, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2023, Ediția 7, pp. 53-54, ISSN 2558 – 894X.

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

1. A fost elaborată „Metodologia integrată de determinare a coeficientului de relevanță a indicatorilor de modernizare a mecanismelor de guvernare în conformitate cu standardele

de bună guvernarea” și depus dosarul pentru Drepturile de autor la Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală.

2. CIOBANU R. „The plurality of an explanatory construction of the modernization process focused on the protection of human rights.” Expoziția Europeană a Creativității și Inovării EUROINVENT, 11-13 mai 2023, Iași, România. Apreciat cu Diplomă de excelență.
3. CIOBANU R. „Remedies for the legal crisis in the Republic of Moldova”. Expoziția Europeană a Creativității și Inovării EUROINVENT, 11-13 mai 2023, Iași, România. Apreciat cu Medalia de argint
4. CIOBANU R. (Coord.), Ion GUCEAC, Elena ARAMA, Andrei NEGRU, Veronica MOCANU, Rodica-Iordanca IORDANOV, Ianuș ERHAN, Natalia CRECIUN, Oleg PANTEA, Svetlana SLUSARENCO, Irina PUNGA, „The institutional-individual nexus in ensuring effective governance and human rights protection”. Salonul de Carte, organizat sub egida EUROINVENT, 11-13 mai 2023, Iași, România. Apreciat cu Medalia de bronz
5. CIOBANU R. „Soluții pentru criza dreptului în Republica Moldova”. Salonul Internațional de Invenții și Inovații „Traian VUIA 2023”, ediția a IX-a, 15-17 iunie 2023, Timișoara, România. Apreciat cu Medalie de Argint
6. CIOBANU R. „Pluralitatea unei construcții explicative a procesului de modernizare axat pe protecția drepturilor omului”. Salonul Internațional de Invenții și Inovații „Traian VUIA 2023”, ediția a IX-a, 15-17 iunie 2023, Timișoara, România. Apreciat cu Medalie de Argint
7. CIOBANU R. (coord.), Ion GUCEAC, Elena ARAMA, Andrei NEGRU, Veronica MOCANU, Rodica IORDANOV, Ianuș ERHAN, Oleg PANTEA, Svetlana SLUSARENCO, Natalia CRECIUN, Irina PUNGA „Conjunctia instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului”. Salonul Internațional de Invenții și Inovații „Traian VUIA 2023”, ediția a IX-a, 15-17 iunie 2023, Timișoara, România. Apreciat cu Medalie de Argint
8. CIOBANU R. (Coord) al lucrărilor „Conjunctia instituțional-individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului” și „Tranziția spre o bună guvernare și protecție eficientă a drepturilor omului. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Medalia „Promotor al culturii calității în educație și cercetare” de gradul I a ANACEC.
9. CIOBANU Rodica, Iordanca Rodica IORDANOV, Veronica MOCANU, Mariana ROSCA. „Studiu integrat asupra guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova”. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Apreciat cu Medalia de Aur
10. CIOBANU R. (coord.), Ion GUCEAC, Elena ARAMA, Andrei NEGRU, Veronica MOCANU, Rodica IORDANOV, Ianuș ERHAN, Oleg PANTEA, Svetlana SLUSARENCO, Natalia CRECIUN, Irina PUNGA „Conjunctia instituțional -individual în asigurarea eficienței guvernării și protecției drepturilor omului”. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Apreciat cu Medalia de Aur.

11. Elena ARAMA, Ion GUCEAC, Rodica CIOBANU „Criza dreptului între aspirații democratice și repere axiologice [in] existente”. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Apreciat cu Medalia de Aur.
12. CIOBANU R. (coord.), Ion GUCEAC, Elena ARAMA, Andrei NEGRU, Veronica MOCANU, Natalia CRECIUN, Oleg PANTEA, Ianuș ERHAN, Svetlana SLUSARENCO „Tranziția spre o bună guvernare și protecție eficientă a drepturilor omului”. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Apreciat cu Medalia de Aur
13. Rodica CIOBANU, Elena ARAMA, Mariana ROSCA „Metodologia de identificare a coeficientului de relevanță a indicatorilor de modernizare a guvernării”. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT 2023. Chișinău 22-24 noiembrie. Apreciat cu Medalia de Bronz.

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

1. ANTOCI, A., PANTEA, O. Drept contravențional. Chișinău: CEP, 2023. ISBN 978-9975-152-89-3

Recenzii:

1. Ciobanu R. Recenzie la lucrarea „Drepturile și libertățile omului în contextul ordinii și securității publice”, autor Ianuș Erhan. În *Legea și Viața*, Nr. 1 (373) 2023, p.211-212.
2. Ciobanu R. Dedicat științei juridice și constituționalismului. (academician Ion Guceac). În: *Academos* 1/2023, p.173-175. Disponibil: <http://akademos.asm.md/files/173-175.pdf>
3. Ciobanu R. Perenitate și inovare în cercetarea juridică. In honorem academician Ion Guceac. În. *Biobibliografie*. Chișinău, 2023.

Prezentate spre editare/aflate în curs de apariție:

1. PANTEA, O. Juvenile Delinquency in Global Context. In: *Administrative Law Review Poland*, Vol 6, 2023 (în curs de publicare). A se vedea: <https://journals.umcs.pl/ppa>.
2. PANTEA, O. Religiozitatea persoanelor private de libertate. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2023 (în curs de publicare).
3. PANTEA, O. The Parliament of the Republic of Moldova: structure, functions, challenges. In: *The Sejm Review „Przegląd Sejmowy”*, Nr. 4(177)/2023 (is included in the database Web of Science) (în curs de publicare, este disponibil certificatul privind acceptul spre publicare). A se vedea: <https://ps.sejm.gov.pl/journal.nsf/PS.xsp?view=1&lang=EN>. (în curs de publicare)
4. CIOBANU R. Rațiuni ale re-constituționalizării democrației și a valorilor democratice. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2023 (în curs de publicare).
5. GUCEAC I. Congruența solidarității sociale cu responsabilitatea reciprocă a individului și a

- Statului. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2023 (în curs de publicare).
6. ARAMĂ E. Unele considerente privind interacțiunea Curții Constituționale cu Parlamentul. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2023 (în curs de publicare).
 7. CRECIUN N. Legal writing: takeaways from the study visit to the william and mary law School. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2023 (în curs de publicare).
- CIOBANU R. Dilema modernizării și construcția credibilității. Materialele conferinței internaționale „Digitizarea actelor juridice în contextul modernizării serviciilor publice.

Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2023

Cifrul proiectului: 20.80009.1606.15

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii	211180	525,3		525,3
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii (24%)	212100	126,1		126,1
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizite de birou	336110	0,5		0,5
TOTAL		651,9		651,9

Rectorul

ȘAROV Igor

Contabil șef

COJOCARU Liliana

Conducătorul de proiect

CIOBANU Rodica

Data: _____

LȘ

Componența echipei conform contractului de finanțare 2023

Cifrul proiectului 20.80009.1606.15

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2023						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Ciobanu Rodica	1973	Dr. hab.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
2.	Mocanu Veronica	1985	dr	0.5	03.01.2023	31.12.2023
3.	Iordanov Rodica	1976	dr	0.5	03.01.2023	30.09.2023
4.	Negru Andrei	1971	dr. hab.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
5.	Guceac Ion	1963	dr. hab.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
6.	Slusarenco Svetlana	1975	Dr.	0.25	03.01.2023	31.12.2023
7.	Pantea Oleg	1980	Dr.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
8.	Erhan Ianus	1980	Dr.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
9.	Aramă Elena	1949	Dr. hab.	0.5	03.01.2023	31.12.2023
10.	Creciu Natalia	1986	.	0.5	03.01.2023	31.12.2023

Pondere tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare – 20%

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2023					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.					
2.					

Pondere tinerilor (%) din numărul total al executorilor – 20%

Rectorul

ȘAROV Igor

Contabil șef

COJOCARU Liliana

Conducătorul de proiect

CIOBANU Rodica

Data: _____

LȘ

